

Kintzler Zoltán

Chronomètre műórá és ékszerész

Aradon, Andrássy-tér 20. sz.

GAZDAG RAKTÁRA:

schaffhauseni chronométer, schweizi és egyéb gyártmányu, a modern igényeknek megfelelő óráknak és izléses, szolid elkészítésű ékszereknek.

Javításokat saját műhelyemben eszközölök.

Pontos és szolid kiszolgálás.

ALFÖLD

SZÉPIRODALMI, MŰVÉSZETI, TÁRSADALMI ÉS KRITIKAI KÉPES FOLYÓIRAT.

FELELŐS SZERKESZTŐ: HONISCH L. ISTVÁN.

ARAD, 1903. SZEPTEMBER HÓ 13.

III. ÉVFOLYAM 17. SZÁM. ==

== MEGJELENIK MINDEN

MÁSODIK VASÁRNAP. ==

SZERKESZTŐSÉG: SZABADSÁG-TÉR 16. SZÁM.

KIADÓHIVATAL: JÓZSEF FŐHERCZEG-ÚT 22.

Előfizetési ára: Egy évre 10 kor.

Egyes száma 40 fil.

== ARADI NYOMDA RÉSZVÉNYTÁRSASÁG KÖNYVNYOMDÁJA. ==

ALFÖLD

SZÉPIRODALMI, MŰVÉSZETI, TÁRSADALMI ÉS KRITIKAI KÉPES FOLYÓIRAT.

Felelős szerkesztő: HONISCH L. ISTVÁN.

SZERKESZTŐSÉG: SZABADSÁG-TÉR 16. SZ.

KIADÓHIVATAL: ARAD, JÓZSEF FŐHERCZEG-ÚT 22.

MEGJELENIK MINDEN MÁSODIK VASÁRNAP.

Előfizetési ára: Egy évre 10 kor. Egyes száma 40 fill.

VESZEDELEM.

Arad, szeptember 27.

Az osztrák császár ráütött a kardjára és a chlopy-i hadparancsban bizalmat öntött a hadseregbe, hogy az valahogyan meg ne rendüljön az osztrák császár iránt tartozandó hűségben. És a hadparancs el is érte a kellő hatást, mert a hadsereg osztrák része ujjongott örömeiben, hogy az uralkodó végre megtalálta a kellő formát arra, hogy a magyarnak az orrára koppintson.

A hadseregbe vetette minden bizodalmát az osztrák császár, hogy az majd belátja azt a veszedelmet, melyet a magyar erőszakoskodása előidézni akar. Megis dicsérte a hadseregét az osztrák imperátor és az esküre is figyelmeztette, melyben leginkább az foglaltatik, hogy szárazon és vizen, minden ellenvetés nélkül köteles a legfőbb hadur parancsát teljesíteni, és annak ha kell, vért és életet áldozni.

Igen, ezt megteheti az osztrák, de a magyar nem teszi meg az osztrák császárnak. Mert azt ő el nem ismerheti soha, hogy Magyarország teljhatalmu ura, legfőbb hadura az osztrák császár legyen.

Az osztrák területen kiadott hadparancs pedig világosan mondja, hogy Magyarország egyoldalú törekvéseivel gyengíteni és megrontani akarja az egész hatalmát, tudniillik az osztrák császár egységes birodalmát, melyben a magyar mint néptörzs szerepel.

A császári hadparancs, ugyyszintén Khuen-Hédervárynak adott magyar királyi kézirat egy sorban sem emlékezik meg úgy az ezer

éves Magyarországról, amint az Isten, ember előtt a szent és igaz ezer éves magyar történelem jogán e drága hazát megilleti.

És még csodálkozik a korona azon, hogy az osztrák császár kényuraságát nem akarja tűrni a magyar. Hogy is tűrhethné, mikor neki fölesküdt és fölkent magyar királya van, a ki mikor a magyar néphez szól, nem és ezerszer is nem lehet, nem szabad osztrák császárnak lennie.

Fájdalom, hogy ezerszeres igazság bizonyítja azt, hogy ez a szerencsétlen ország idegen bitorió uralom alatt van már közel négyszáz esztendeje. Olyan uralom alatt, melyhez semmi vérbeli közössége nincsen. Olyan uralom alatt nyűg ez az agyonkínzott ország, mely örökösen félre ismerte az ő ezeréves *nemzeti* és nem néptörzsi sajátságait.

Mert a történelem elég fényes bizonyítéka annak, hogy a Habsburg Lotharingiai háznak minden egyes tagja csak akkor iparkodott a magyarhoz alkalmazkodni, mikor valami a felséges körmére égett. Vagy ki ne tudná azt, hogy az osztrák császároknak mikor jutott eszükbe, hogy a sors különös véletlen kegyelméből valamelyikőjük magyar király is. Ezt ők akkor ismerték be leginkább, mikor pénzre, katonára és véráldozatra volt égető szükség.

És mégis, mikor aztán rendben volt a szénájuk, nem is akartak arra visszaemlékezni, hogy létezik-e magyar az osztrák birodalom (?) területén. Így volt ez hatvanhat után is a rettenhetlen, — de jól elnászpárgolt — osztrák birodalomnak és a császárjának szük-

sége volt arra, hogy újra észre vegye a leigázott magyarokat, hogy újra és újra pénzt és katonát kérjen tőle.

A nemzet képviselte élén Deák Ferenc megadta azt, amire az osztrák császárból — még át sem vedlett, névleges magyar királynak szüksége volt.

Törvénybe lett iktatva a magyar hadsereg, a magyar vezényszó. És hogy ez mind teljesedésbe fog menni, arra a Szent István koronájával megkoronázott osztrák császár esküt is tett, hogy ezt a törvényt, mint magyar király hiven és becsülettel elismeri és betartja minden időkre.

Kérdi most már a magyar, hogy az eskü csak a szegény nép fiaira kötelező? Kérdi most már a magyar, hogyha a felkent magyar király elfeledkezik a 36 év előtt tett esküjéről, köteles-e a szegény nép fia, a magyar katona betartani azt az esküt, a melynek betartása végeredményben földönfutóvá, hazátlanná teszi őt.

Nem, és ezerszeresen nem vagyunk kötelesek semmi kimélettel lenni a bandita szívű osztrák és a gyalázatos magyar hazaáruló tanácsadóktól elvakított korona iránt. Mert ha kimélettel leszünk, végeredményben tényleg golyóra és kötélre lesz kilátása a magyarnak.

Hiszen már is készenlétben vannak a magyarországi ezredek, melynek pöffeszkedő német tisztjei a híres chlopi-i hadparancstól vérszemet kapva, már is úgy nézik a magyar polgárt, mint a ki tényleg rövidesen a körmeik közé kerül, hogy a másvilágra küldjék.

De esküszünk arra, hogy ebből ugyan semmi sem lesz, mert futni fognak ők osztrák császárukkal együtt ki az országból, mintha soha se lettek volna itt.

Hát nem-e rettenetes még elgondolni is, hogy harminchat év óta az osztrák honos bestia lelkű német tisztek befolyása és akaratát alatt volt és van, annyi millió magyar. Hát melyik nemzet tűrné el azt, hogy véreinek idegen, cseh, vagy német Struchli-féle pimasz rongyok parancsoljanak.

Betelt már a pohár, elég volt a keserűségből, többet nem kérünk belőle. Hiába csörtetnek a kardok, hiába vannak készenlétben

az ezredek, hiába diktálják belőlük a császár iránt tartozandó hűséget: a mi véreink ők, és alkalom adott pillanatban tudni fogják ők, hogy mit kell tenniök?

A fenyegető veszedelem csupán optikai csalódás, mely a köztudatból és a fenséges *nép akaratból* azonnal eltűnik, mikor a kamarillával és az osztrák császár német ármádiájával szembe kerül a magyar.

Mert nagyon csalatkozik az a harminc-negyven aulikus Tisza és Khuen-féle osztrák császár talpát csókoló renegát magyar, ha azt hiszik, hogy csak az történhetik meg e földön, a mit ők akarnak. Nem, nem az fog megtörténni, a mit ezek a pénzre és sallangos rangra váltott fertelmes jellemek akarnak. Az egyszer nem ugrunk be semmiféle limonádés izü királyi kéziratnak, mert ez a fonderlatos elme szülte limonádés pohár tartalmának a fenekén még oldatlan méreg van, mely ha Magyarország gyomrába kerül, menthetlenül el van veszve.

Vagy nem-e világosan mondja a ravasz, érzélgős szavakkal föleresztett kézirat, hogy ugy abban a formában, abban a szellemben kívánnak bennünket az *utódnak* (?) átszarmaztatni, amint bennünket a bestia osztrák vasmarok kézhez kaparított.

A jelen időkből képtelenség az, hogy ez továbbra is így maradjon, gyáva és hazaáruló az, ki meghátrál a kardcsörtetés előtt. Bátran ki az igaz szóval, előre a *tettel* és a nagyító üvegen át látszó veszedelem összezsugorodik, semmivé lesz, mert az alávaló osztrák futni fog ha látja, hogy *őt éri a veszedelem*.

Honisch L. István.

Az „Alföld“ előfizetési ára:

$\frac{1}{4}$ évre	2 kor. 50 fill.
$\frac{1}{2}$ „	5 „ — „
egész évre	10 „ — „

Az „ALFÖLD“ kiadóhivatala.

Október 6.

*Egy égő seb, a melynek sirja nincs,
És nem szabad soha feledni;
Egy gyászos emlék, örökkévaló,
A mit gyalázat eltemetni.
Hadd égjen az, hadd fájjon, nemzetem.
Maradjon sebed mindig eleven.*

*Jöhet idő, hogy elvakitanak,
Aranyterítőt loppal szőnek . . .
És ársa sírod, mutatják vígan
Csalóka képét szebb jövőnek . . .
De ha kezük nyitott sebedhez ér:
Feltámadsz újra szabadságod-ér!*

Sárosi Árpád.

KRÓNIKA I.

ZSINDELYKE ESZREVÉTELEI.

Ellesett párbeszédéből.

Fájó érzések között vettem kezembe a tollat. Mélységes szomorúság az, mi elfojta szívemet. Megvagyok arról győződve, hogy nemcsak engem tölt el ez a szomorú érzés, hanem minden honleánynak fáj a szive, ha a jó királyra gondol, akit eddig szeretni és tisztelni tudott. Vagy hát melyik magyar nő lelke ne jönne izgalomba a Cloyban kelt gyászos

hadparancsra, mely bizony nem valami fényes kilátásba helyezi a magyarság sorsát.

Mi nők, vajmi keveset értünk a politikához, de abban meg vagyunk győződve, hogy nélkülünk a férfiak se mennek semmire. Mert a mi természetből adott politikai érzésünk leginkább abban nyilvánul, hogy a férfiakat mindég arra serkentsük, a mi mindenkori csak javára lehet a hazának . . .

Szinte érzem, hogy gyenge pir borítja el arcomat, mikor arra gondolok, hogy én is hivatva vagyok a szent kötelesség teljesítésére, tudniillik arra, hogy irántam való vonzódási érzelmet — nem akarom mondani, hogy szerelmet — keltek a férfiak szívében. Mert mi is lehet más a nő hivatása, mint az, hogy úgy a haza, mint önmaga érdekében a rózsaláncnak szent és örök időkre felbont-hatatlan igazságára gondoljon . . . Ho y ez által aztán biztos révbe jusson azzal, kit szíve választott, önmaga és az édes haza teljes meglegedésére.

Hogy miért irok a legbecsesebb és legtermészetesebb témáról annyira burkoltan, azt asszony olvasóim teljesen értik; leányolvasóim pedig pirulva sejtik.

És hogy tulajdonképpen a Chlopy-i hadparancs-csal kapcsolatban miért foglalkozom ezzel a kényes természetű témával, az világos lehet mindenki előtt. Mert hát ki merné azt állítani, hogy annak a vész-hírű hadparancsra is nem-e mi leányok isszuk meg leginkább a levit. Mert hát mikor ilyen háborus idő jár, mikor ennyire föl vannak izgatva a kedélyek, melyik fiatalember, — a ki tartalékos katona is — gondol arra, hogy megnősüljön. Pedig hát, hogy Magyarország ifjainak ez honfiúi kötelesség, ezt elvitatni nem lehet, de hát háborus időben melyik fiatal férj merné otthagyni a feleségét. Pedig hát ha meri, ha nem meri is elhagyni az ifjú élettársát, mégis meg kell, hogy válljon attól, ha a haza veszélyben forog. Ez időszert a férj jelölt férfiak legtöbbszörre úgy gondolkoznak, hogy jobb, ha leendő életpárjuk egyelőre az édes mama szárnyai alatt marad. Így aztán az átkozott Chlopy-i hadparancs az oka annak, hogy ötven százalékkal alászálltak az eljegyzési hírek. Esküvők pedig most csak nagy ritkán történnek. Pedig hát a hazának a jövőben is szüksége lesz katonákra — jaj Istenem, most elszóltam magam — ezért veszem szívemre nagyon a hadparancsot. Eddig csak rajongni tudtam az ősz királyért, de most bizony Isten magam sem tudom, hogy milyen véleményem legyek róla.

Sok mindent tanultam a történelemből, többek között azt is, hogy királyunk nem egészen volt oka annak, hogy a szerencsétlen tizenhárom vértanu vére pirosra festette Arad vársáncait. Meg vagyok arról győződve, hogy ez csak amolyan szépítgetés, mert a Chlopyi hadparancs elég világosan bizonyítja azt, hogy a Habsburgokkal szemben milyen naiv is

a szegény magyar. Aradtól Cloy-ig ötvennégy év kellett, hogy dicsőségesen uralkodó királyunkat szín-ről-színre megismerhessük.

Ne csodálkozzanak kedves olvasóim, hogy ennyire kitör belőlem a hazaszeretet, de hát melyik ifjú magyar leány nem gondolkozik úgy, mint én. Hiszen ha a korzón sétálunk még ott is hallhatjuk a borsónál paprikásabb megjegyzéseket úgy az ural-kodóházra, mint a korona környezetére.

Én nem is csodálkoznék azon, ha egyszer csak hire kelne annak, hogy Ferencz József, az ősz király lemondott. Hiszen még a katonái is elégedetlenek. A tisztek ugyan — a magyarok — hallgatnak, de a legénység és az altisztek bizony elég hangos megjegyzéseket tesznek a cibilek izgalmas utcai diskur-zusaira. Szóval igazat adnak az utca népének és vele lizong a hadparancs és a tovább való szolgálás miatt.

Tele van a korzó levegője politikával, mindenki csak arról beszél, hogy a király ura a horvát bánt bizta meg a kormány alakítással. Még az a hír is szárnyra kelt, hogy az erős kezűnek hirdetett Tisza István lesz a belügyminiszter. Az előzményekből ítélve: gyönyörű két és egymáshoz való ember ke-rült össze, ezek ugyan jól elfogják igazgatni Ma-gyarország sorsát. Még a tantimnak is ez volt a vé-leménye mikor a lapok külön kiadásait olvasta.

Úgy látszik, hogy Aradon nem nagyon sokat törődnek a haza sorsával. Legalább az aradi ese-mények azt mutatják. Itt minden más előbb, csak arra nem gondol senki, hogy Pétervárad hazafias példáját kövesse a vértanuk városa. Hiszen hiába-való volna is itt minden kezdeményezés; a derék mameluk polgármester bácsi — pardon ur — elkö-vetne mindent, még a karhatalmi erőszakot is, hogy Aradon semmiféle hazafias megnyilatkozás meg ne történhessék.

Hogy a polgármester ur csak gorombáskodni tud azt elég fényesen bebizonyította a színügyi bi-zottság ülésén, a hol nem valami gyengéd módon szólt rá Müller Károlyra, a ki bizony egy cseppet sem volt rest visszaadni a polgármester urhoz méltó finom és válogatott kiszólásokat, ugyannyira, hogy a mindenkor előkelő, meggondolt és megfontolt nyi-latkozatokat tevő főispán bácsi kénytelen volt fel-függeszteni az ülést.

A szünet után aztán higgatabban folyt az eszmecsere arról, hogy milyen rossz szegény Zila-hinak a társulata, rosszabb, mint a Krecsányié, a ki Temesvárra csupa kóristákkal vonult be, ezt Zila-hi is megerősítette a színügyi bizottság ülésén.

Én mindenekfelett sajnálom a mindenkor igen kedves művész direktort, de talán a többségnek mégis igaza van. Mert ha nem így lenne, akkor az idén több bérlete kellene, hogy legyen Zilahinak, mint tavaly volt. A fülemhez jutott, hogy huszezer-

huszonnégy koronával kevesebb a bérlet. Gonda Laci, az ölebecske hűségéről jól ismert színházi pénztáros eleget is vakarta a fejébubját, mikor egyes előkelő urhölgyek a fejéhez vágták, hogy: — akármit is beszél kedves Gonda ur már önnek sem hiszünk, nem engedjük magunkat becsapni, szóval nem bé-relünk.

Szinte elképzelhető Gonda Laci szomorúsága és szégyenkezése, hogy tíz évi Aradon való működése után ilyesmiket kell hallania. De azért ő nem pa-naszodik senkinek, nagyokat nyel és halgat. Eléggé fáj az neki, hogy Aradon annyira elfajult a bérlet-gyűjtés nemes hivatása, hogy még jeles poétáink egyike — amint kijelentette — inkább bérletet meg-y gyűjteni, mintsem folytassa a polemiát a fölött, hogy mennyire elsőrangú Zilahinak a társulata.

A nemzeti ügynek szentséges hullámverése, a mely országszerte felkorbácsolja a szunnyadó haza-szeretetet, Aradon, a vértanuk e siralmas fészkeben, fájdalom, csak a legszegényebb emberek és a hor-dárok lelkesednek a lapok szenzációs különkiadásai-nak, csoportosulva olvassák a haza sorsáról tárgyaló szenzációt és szidják Hederváryt. Ellenben a társa-dalom vezető emberei csak suttogva beszélnek és csak elvétve hallani oly megjegyzéseket amely telje-sen rávall az ők mameluk voltukra.

Hiszen még a pedagógia embereinek is legfőbb dolguk az egymás iránt való agyarkodás. A reáliskola egyik kritikus vérű tanára hadat üzent a gimnázium igazgatójának és amíg magyaros kritikával elmondta az ő véleményét a gimnázium felügyelő igazgatójá-nak a szerkesztése alatt megjelenő évi értesítőről. Hogy a jeles tanárnak igaza volt-e, azt bizony na-gyon nehéz megállapítani. A ki figyelemmel kísérte ezt a jeles ügyet az minden esetre érdeklődéssel várja a fegyelmi ügy végét.

Csodák csodája ebbe az ügybe még egy fiatal ügyvédjelölt is belékeveredett akinek nyilatkozatából fényesen ki lehetett venni, hogy neki soha semmiféle ügyben nem szokott eljárni a szája. Pedig Kara Győző főgimnáziumi tanár ugyancsak rányilatkozott, hogy tőle hallotta a rejtelmes kézirat szerzője ne-vét. Hja, az ifjú ügyvédjelöltnek nyomdafestéket látott becsületszava csak több (?) mint egy tanár-nak az allítása. Elvégre azért van az embernek füle, hogy az halucinálhat is. Ilyen körülmények között aztán Kara tanár egy cseppet se csodálkozzék azon, hogy egy mindenképen modern és párbajjelenes ifjú — de kitűnő — ügyvédjelöltnek több a becsületszava, mint az ő memoriája.

Mindezekből látható, hogy Arad város polgárai-nak ugyancsak egyre megy, ha újra bejön a muszka Magyarországba, mert hát ugyan keveset törődnek azzal, hogy a haza sorsa veszélyben van. Egy büszke-sége mégis csak van Aradnak, és az Barabás Béla, ez a minden ízében sovíniszta magyar, aki — amit

*S az őszi ködben még
Minden olyan szép:
Nekem tetszik nagyon
E szürke őszi kép . . .
Bájosabb valahogy
Az asszony és lány
Ha sétálni kimegy
Páronként a hány . . .*

*S kinek ne tetszene
Az őszi hervadás?
Itlik kedélyünkhez
E csöndes elhalás . . .
Nekem meg oly kedves
Az első őszi köd:
Talán, hogy így mindent
Mély homályba főd . . .*

Baka Elek.

MIT LÁTTAM ARADON?

(Impressiók.)

Sokszor meglep a vágy menekülni tulesöndes, kárpátalji városkából. Habár otthon erősen lobog benem a localpatriotizmus és büszkén gondolkodom városom 750 éves multjára, habár büszkeséggel tölt el, hogy már Nagy Lajos adott nekünk szab. kir. városi rangot és pallosjogot (melyet erőiesen kezelte a főbíró — judex — és tizenkét senatora) — habár lélekemelő rámnézve, ahányszor az ősrégi — 1111-ben már renovált főtemplom nemes méltóságát látom, — mégis mondom, sokszor elkívánczokom a metropolis körutai, sugárutja nagy világvárosi zajába. Szeretek egy-egy kiesít ott lenni, mert az az impressióm, hogy ott, az ország szívében én is érzem a nemzet, a kultúra, a haladás, a tudomány, a művészet lüktető, erős érverését s érzem, hogy az én vérkeringésem is oda a szív felé gravitál, vele érez. De csak pár napig vagyok nyugodt. Azután idegessé tesz az örült rohanás, a fergeg teg sebességű élet, az élet utáni hajszák . . . És elkívánczokozom, csendesebb, ütemesebb, nyugodtabb érverés közé.

Most is így jártam. Budapestről Aradra vonzott a szívem. Az anya hívó szózatának engedve siettem le a gyorsvonattal. Az ő ölelő karjában jó lesz pihentetni felzaklatott idegrendszeremet. Mert jó, boldogító, megnyugtató az anya keblén pihenni! Kedves jó mamám, mennyire várt engem! Milyen szívbeli örömmel leste jöveveletem az én aranyszívű sógorom és az én „Csodajóság“ Nővérem! Az esteli gyorsvonattal érkeztem. Hét óra után volt az idő, mikor kilépve a pályaudvarból egész csapat bérkocsis kínálta szolgáltatát: Pár lépésnyire arrább a lóvonati túlkölt . . . akár a régi Budapesten! Megindultunk. Az

aradi bérkocsi abban különbözött budapesti colegájától, hogy tisztább és jobb lovai vannak. Aztán befordultunk az Andrassy-utra! Mi ez? csak nem visz vissza a vonat Budapestre? . . . Tréfán kívül! nagyon impozáns, nagyon szép az az aradi sugárut este! bármely metropolisnak díszére válnék! Palota sorok között, 60 méter szélességű nyílegyenes utvonalon haladva, jobbra balra tekintettem. Milyen korzó! a széles járdán tömött sorokban csevegő, lármás hölgyek, egyik szebb a másiknál, elegáns urak, kik bókolván, udvarolván haladnak szépeik mellett . . . Mi ez? a váci-utca a déli Andrassy-ut (Bpest?)

Dehát . . . kiábrándulni muszáj! . . . Letértünk a főutról. Egy hosszú egyenes-utca kövezetére értünk. Jaj! itt már érzem, hogy mégis csak vidéken vagyok! No! majd megnézem reggel! Meg fogom ismerni ezt a híres várost, a hol a legszebb nők vannak, ahol lüktet az erős hazafiság ahol magyar minden, ahol a vértanúk szelleme hirdeti egy nagy nemzet örök életét, ahol a „tizenhárom“ inti a magyart, hogy ne hagyja jussát, tudjon vele élni és ha kell, tudjon érte halni!

Az édes családi körökből elindulok nagy sötémra. Vidéki városban szokatlan élénkséget tapasztalok. A főut — Andrassy-ut — egészen a Szabadság-tér végeig valóságos fővárosi képet nyújt. Remek üzletek esabító kirkatai esalogatják az idegent. Végig majdnem a vasutig, vásári sokadalom, zaj, adás vétel. S mégsem oly bántó, mint a fővárosé. Hiányzik a villanyos örökös esengetése, a nehéz társzekerek dűbörgése, az automobílok töff-töffje, a kigyózó biciklik sokasága. Rendkívüli az élénksége — kedves, nem olyan idegrontó mint a fővárosé. Egymás után szemembe ötlének a modern ízlésű szebbnél szebb, nagy arányú középületek, a fővárosi bérkaszárnáknál sokkal ízlésesebb magánpaloták s dícsérem magamban a város ízlését, szépségét. A menyecske arca nagyon jól fest. Megnézem a mult időt is!

Kár volt megnézni! Megvan Aradnak is a esodásan hibás szokása, mely jellemző valamennyinyi régbb keletű városunkra. A modern fejlesztés, az újító aerában csak arra gondolt, hogy az arcát, a test legfeltűnőbb részét kendőzze, de a többire nem fektetett súlyt! . . . az maradt! A fej modern, a váll csak idomul valami-képpen a fejhez, de a törzs, a végtagok el vannak hanyanyagolva . . . A frizura bálías, a kabát kopott, a nadrág rongyos, a csizma sáros . . . Micsoda mellék utcák! Milyen retentő kövezés! Nagyon jól élhet Aradon a kovács és kerékgyártó, mert azt hiszem, a főtérre torkoló utcák kövezete (a burkolat) minden járművet alapos gyorsasággal szállít hozzájuk. Jár-e valaki vagy vezet-e statisztikát a felforduló terhes szelerekéről, a lábukat törő igavonók s az összerázott esontu emberekről. Nem! Kérem ezeken az utcákon ne járjon kocsin senki! Ott a jó járda, mely gunyosan mosolyog le a rémséges burkolatra; ezen — ha gyalog és lasabban — de ép bórrel lehet célt érni! — Aztán . . . ne tessék haragudni! . . . milyen rettenetes bűz némely utcában! Ott van a főtérén tul, haltértől kezdve egy szép, nagy utca; a Marosnál végződik. Kettős vágá-

AZ „ALFÖLD“ SZÉPSÉGVÁRA.

Herskovits Margit.

nyon elférne itt a villanyos. De milyen büz! sem esztorna, sem vízvezeték, sem levezető árkok! . . . Hát nem félnek itt a járványoktól! . . .

Egy kis hiba történt itt; előbb építették az utcát, a burkolatot, azután vették észre, hogy . . . esztorna is kell! — A burkolatnál is az történt, hogy előbb megcsinálták, azután hallották hírét a kitűnően dolgozó olasz kőműveseknek; a vége pedig az lesz, hogy — kétszer fognak dolgozni! konstátálom, hogy az idegennek legjobb a Szabadság-tér és Andrássy-nt aszfaltján maradni . . . Ez az én impressióm! Azonban feltétlen dícséretre érdemes a Baros-park, a Salac-park, a gyönyörű városliget! Ilyen három ózondus levegőjű sétahelye csakugyan kevés városnak van.

Teleszívam tudómet; a „Fehér Kereszt“ téli kertjében ebédelve, egy pillanatra megint Budapesten képzeltem magamat, de a kitűnő konyha és téli üvegterem impozáns nagysága, amelyek a mellett a „Panonia“ hason helyisége eltörlül. Aradra térítettek. S elérkezett a kávéház ideje is! Milyen kávéházi élet! Milyen élénkség a gömbölyű asztaloknál. Itt egy csoport élénken tárgyalja a politikát. Van miről beszélni! Amott kedélyes formában de maró szatírával a városatyák dolga van napirenden. Ismét tovább, a legnagyobb asztalnál írók, művészek foglalkoznak a domináló eszmékkel. Komolyan, élénken vitatják gondolataikat: itt születnek a lapok legjobb cikkei, az illusztrált újságok leszebb képeszméi, a humoristák legkacagtatóbb elcei. Csupa élet, vidámság, szellem! Sorra kerül itt minden, ami testi és lelki életünket foglalkoztatja, tárgyalás alá kerül az élet kaleidoskopján forgó minden esemény, alak, gondolat, eszme! Emellett széles üvegablakon át látom a szünet nélkül foglalkozása után rohanó sokaságot, behallatszik a rikkanások ordítóása (melylyel a sűrűn váltakozó, politikai események legújabb és leges-

legújabb táviratait, telefon közléseit adja tudtul a sajtó. Advocem sajtó: Három nagy napilap élelapok és egygyönyörűen illusztrált és kitűnően szerkesztett szépirodalmi lap áll az aradi közönség szolgálatában. Komoly törekvésű, nagy tudású hirlapírók, írók egész kis tábora gondoskodik állandóan a helyi olvasók szellemi szükségletének kielégítéséről! S mondjuk ki nyíltan: nekem az a meggyőződése, hogy nem ak impresszióm — hogy az itteni sajtó nemesek példátadó módon teljesíti hivatását és magasan kiemelkedik vidéki városaink sajtói közül. Például f. hó 24-én a képviselőház üléséről rövid két óra alatt több mint 10 rendkívüli kiadás útján értesültünk a gyönyörű eseményekről! Ilyesmit csak Budapesten látni!

Természetes, hogy a politika mellett a társadalmi kérdések sem pihennek. S e téren azt tapasztaltam, hogy egész hazánkban — a főváros kivételével — talán Arad város közönsége foglalkozik legtöbbet, soha sem lankadó érdeklődéssel a színház kérdésével. Minden beszélgetésnek az a vége: minden eszmecsere után az került napirendre, a körül forog társadalom, sajtó, irodalom s minden más művészi tárgyú pourparlé. Állás, rang, vagyon, hivatás, foglalkozásra való különbség nélkül az foglalkoztat mindenkit. Milyen lesz a téli színházi évad? Aggódva látják, mily gyenge a társulat, féltik a műsort, szemére vetik az igazgatónak, hogy nem képes ígéreteit beváltani: hogy fejtelenség van a szervezésében, disharmónia a művészek között, hogy a színház ressort vezetői minősítetlenek, tulságosan befolyásolják az igazgatót, gyűlöletet teremtettek maguk ellen a tagok között.

Azt mondják hogy a titkár s a rendező játszik el az igazgató népszerűségét s hogy ezek kergették el a legjobb erőket. Ezeknek a működése eredményezte a bérlet jelentékeny esökkenését s a közönség itt is, mint a politikában, nem érti, hogy mért nem távolíttatnak el a rossz tanácsadók? — Nem tudom hogy mennyi igaz e beszéd tartalmából, de sajnálom, hogy így van. Az impressióm, hogy a közönség általános közvéleményének mindig van igaz alapja. Magam is ismerek a társulat kebelében álló művészt, akivel úgy látszik nagyon méltatlanul bánt el a vezetőség. Magam is tudom, hogy az igazgató el van keseredve, de ugyanazt a tünetet észleltem a közönség nagyon műpartoló embereinél: el vannak kedvetlenítve! Pedig kár! Lehet a dolgon segíteni. Az igazgató szabaduljon meg a gátló viszonyoktól; kötelessége a jobb meggyőződést meghallgatni, mindent megtenni, az aradi közönség kedvéért. Azt hiszem, hogy változott viszonyok között képes volna beváltani azt a legszebb ígéretet: az aradi magyar színészet állandósítását! Még sokat szeretnék elmondani, de félek máris nagyon igénybe vettem Szerkesztő ur és a olvasók becses türelmét. Majd — engedelemével — jövőre folytatom.

Arányi Dezső.

SAISON.

BARABÁSRÓL.

Kedves Honisch!

Arad, szeptember 27.

Ha maga is olvas ujságot, akkor fölösleges lesz magát figyelmeztetni arra a közbeszólásra, melyet Barabás engedett meg magának a képviselőház legutóbbi ülésén. Óh, micsoda vihar, micsoda elkeseredés volt az, amely a jobboldalt, vulgo mameluk táborát lelkesítette.

De nem akarok én itt a nagypolitikával foglalkozni, annál kevésbbé, mert nem akarok királýsértést elkövetni.

Én most Barabással akarok foglalkozni a fekete képű aradi ügyvéddel, aki az asszonyok előtt, mondhatom mindig érdeklődés tárgya volt.

Tudja Honisch, mi asszonyok sohasem keressük a férfiak közéleti szereplésében a karaktert, a mély bölcsességet; mi előttünk népszerűbb Rakovszky István és Ivánka Oszkár, mint Deák Ferenc avagy Kossuth Ferenc.

Nem akarom itt azt állítani, hogy Barabás Bélából hiányzik a karakter, avgy a mélyen gondolkodó bölcsesség, csupán azt akarom kifejezni, hogy mért tetszenek nekünk a Rakovszky-féle politikusok.

Oh mert mi nem nézzük, hogy mit mond a szónok, hanem, hogy miképpen mond valamit.

Aki *snájdig*, az meghódított bennünket. És hiába, a nagy készültségű politikusok, mint Barta Ödön, vagy Kossuth Ferenc, nekünk nem imponálnak. Unjuk őket. De egy Barabás, az más. Amikor a szájából tüzlavina ömlik ki, mikor érezzük, hogy ezt az embert belső indulatok hányják-vetik, akkor az az ember egészen a mienk. Tudjuk, hogy az ilyen ember az asszonyok kertjében is csupa láva, csupa tűz. Szavaival megemészt, szemeinek égő sugarával megperzsel. Elragad, meghódít és érezzük hogy képesek volnánk érette gyilkolni. Érezzük, hogy a józan ész mikép szorul hátra lépésről-lépésre a Barabás szofizmái elöl, és érezzük, hogy ennek az embernek hatalmában vagyunk. Óh, a férfiak ilyenkor megvetőleg fordulnak el a Barabás okoskodásaitól, de mi asszonyok, mi érezzük ennek az embernek a

láncaít, melyeket ránk vetett, hogy rabjaivá tegyen.

Csodálatos higgadtság, és ritka lelkierő kell ahhoz, hogy Barabás varázsától menten maradjunk. Tudjuk jól, hogy nem hólýes dollog az, amit Barabás képvisel, de hiszen mi nem keressük a logikát, nem a mély belátást, hanem mi átengedjük magunkat annak a varázsnak, mely egy ilyen forradalmi természetű ember lényén előmlik. És akárhogy szidják is Barabást az ellenségei, mi a mi rokonszenvünkkel nem tágitunk mellőle, mi kitarunk mellette akkor is, ha börtönre vetnék. Oh, ez volna a mi ideálunk. A börtönbe vetett hazafi! És szinte hozzátartozik Barabás természetrajzához. Mekkora nőne a mi szemünkben Barabás, ha legalább is egy évig a börtönben kelene színlődni elveiért.

Hogy fonnánk neki a koszorukat, hogy íránk neki a vágytól égő buzdító leveleket. Odatennők képét az ágyunk fölé és imádkozoznánk érette.

Járnánk instanciáról-instanciára, hogy kiszabadítsuk foglyunkat. És sütnénk neki friss pogácsát, túrós lepényt, hogy elküldjük neki börtönébe.

Lám, milyen fantazmagória a nők rajongása. Nem is hiszi el, hogy mi nők ilyen emberekért rajongunk.

Isten áldja.

Eveline.

U. i. Nem hallotta, hogy Zilahi nem lesz állandó vendég a saját színházában.

Eveline.

A VÉRTANUK.

— Emlékek a 13 tábornokról. —

Ötvenharmadik évfordulója köszönt be immár hazai hisóriánk ez örökre gyászemlékü napjának.

Oszi borongás méla árnya emlékezetesen bennünket ama csillagoltó sötétségre, amely az aradi gyásznapi után Magyarországra ráborult. Babért, könyet, virágot és kegyetes emlékezést vigyünk a megszentelt hantokra.

Az Aradon kivégzett tizenhárom generális mindegyike java idejében szenvedett vértanu halált a szabadságért. Még a legöregebb, Aulich Lajos is csak ötvenhét éves volt midőn kiszenvedett, a legifjabb pedig, gróf Leiningen Wes-

terburg Károly, alig érte el a férfikor küszöbét — harmincadik évét töltötte be épen.

Az ő sorsa talán a legtragikusabb valamennyi közt, mert tulajdonképen szíve vetette le az osztrák Waffenrockot.

1844-ben, mint a 31-ik serezed századosa a dévidéken állomásozott s Török-Becsén megismerkedett a dús-gazdag, örmény származású Sissányi családdal.

Aki csak egy kicsit ösmerte a régi Pest társadalmi életét, tudja, hogy a negyvenes esztendőben valóságos forradalmat csináltak a Sissányi lányok.

Bál, hangverseny, esteli társaság nem eshetett meg náluk nélkül, s a nemcsak gazdag, de esodaszép leányokat rendesen valóságos udvar környékezte az akkori aranyifjuság javából válogatva.

Janka, Femi, Eliz, — hogy melyik volt szebb, ki tudná ezt megmondani. Sággy Tóni, Almássy Ceni, hajdani híres gavallérok, még galambósz hajjal is lelkesedtek és sirtak, ha a Sissányi-lányokra fordult a beszéd.

Eliznek imponált Leiningen gróf hódolata, a ki nemcsak egyike volt a legdálásabb férfiaknak, de lovagias akár Bayard, nyájas, kellemes társalgó és olyan előkelő familiából való, hogy még az angol királyi házhoz is atyafi.

Eliz a törökbecei park árnyas fái alatt járkálva, egyszer aztán kimondta az ultimátumot.

— Jól van, de tegye le előbb az osztrák uniformist; akkor aztán mehetünk az oltárhoz, majd bizony, hogy engemet azzal csufoľjanak, hogy lisztes zsák-nak lettem a felesége.

Leiningen szaván fogta a szép leányt. Beadta lemondását és már magyar diszben esküdött örök hűséget a lelkes honleány, Sissányi Erzsébetnek.

1844-ben történt ez — és négy év múlva már fölharsant a költő ébresztő szöszata:

„Talpra magyar, hi a haza . . .”

Honos, magyar indigéna volt már akkor Leiningen, akit felesége biztatása mellett a régi katona is biztatott:

— Eredj, vond ki rozsdás hüvelyéből a kardod a haza, hazád, a szabadság védelmére.

És Leiningen elment — szemközt harcolva fivéréivel, akik a sasos-zászló alatt maradtak.

Tragikuma a legmégrázóbb. Neje a hajdani esodaszép Sissányi Erzsébet ötven évvel érte tul a vértanu halált szenvedett férjét s mult tavaszon tették örök nyugalomra.

Aulich — az isaszegi győző. Fokokint küzdötte föl magát a pozsonyi, vagyontalan polgárfi a katonai ranglétra fokozatain és mikor már alezredessé lett a Sándor cár nevét viselő gyalogezredben, akkor kiűtött a szabadságharc.

Hős a filozófus. Egyik legnevezetesebb fegyverténye volt, midőn fenyegetett hadosztályát a hóval és jéggel födött Szkalka nyergén Körmöcbányáról Besztercebányára átvette.

Mint ember igazi római jellem volt s ez talán még nagyobb tekintélyt szerzett neki a hadseregben, mint vitézsége és katonai tudása.

A szabadságharc egyik legfényesebb momentuma

volt, mikor 1849. április 24-én Aulich huszársjaival bevonult Pestre, s a rákosi táborban, a fővárosi legelőkelőbb körök hölgyei, monstre küldöttségben vittek akkor babéroszort Isaszegh hősenek. Tiszteletére a Nemzeti Színház diszeloádást is rendezett, midőn Batthyányé és Károlyiné meglátogatták Aulichot páholyában.

Dacára, hogy benne a nagy hadvezért becsülve, Görgeyhez inkább vonzódott Aulich, mint Kossuthoz, sorsát nem kerülhette ki. Utolsó óráiban nagy lelki nyugalommal Horatiust olvasta és úgy halt meg mint egy római hős.

Ittebei és elemeri Kiss Ernő, valóságos legendás alak. Azokból a huszárokból, a kiből a Hertelendyek, Simonyiak és Meskók termettek.

Kiss Antalnak dús-gazdag fiaként, különös örömét lelta a drágábbnál drágább, szebbnél szebb lovakban: s ezért is a huszár életre szánta magát.

Midőn atyja elvitte az ezredeshez, ez tudni sem akart a még gyermek Kissről, de Kiss Antal pazar ajándékaival az egész tisztikart annyira megnyerte, hogy mégis bekönyörögte fiát az ezredbe.

A fiatal Kiss Ernő gavallérságáról mesék maradtak meg. Egy ízben például egy látogatója egy remek, gyémántokkal kirakott dohányszelencét látott asztalán. Nagyon megdicsérte, mire Kiss így szólt:

— Onnek adom — örülni fogok, ha ez Onnek örömet szerez.

A látogató szabadkozott. Kiss azonban az ablakhoz lépett, amely alatt víz folyt s a drága ékszert kidobja, ha a látogató nem akadályozza meg s el nem fogadja a megsértékü emléket.

Máskor inspicálni jött egy generális, mikor lovait jártatták lovászai. Volt vagy hatvan darab, kérdezi a tábornok, kié a ló, s mindig hangzott a válasz:

— Wachtmeister Kiss!

Csak később világosították föl aztán az álmélkodó vén generálist, hogy micsoda nábobnak a fia ez az őrmester.

Különösen az alvidéki rác lázadás leveretésében volt nagy érdeme Kissnek, aki noha már 1849. év tavaszán nem a legjobb végét jósolta a szabadságharcnak, híven szolgálta hazáját egészen a világozi katasztrófaig.

Mint pesti térparancsnok nagyon népszerű volt, 1849. év nyarán, midőn az angol királynőben lakott, minduntalan kapott fáklyás-zenét.

Egy ilyen alkalommal bementek hozzá Sembery Imre képviselő nejével es fiacskájával, hogy ők is gyönyörködhesse nek a ragyogó látványban. Semberyné, lelkes honleány, nagy műveltségű asszony, szíves örömmel gratulált Kisnek a kitüntetéshez.

Oh! — mondá a tábornok melázó mosolylyal tekintve alá a hullámozó tömegre, — azt hiszem ennek a fénynek nagyon nagy lesz az árnya.

Látnoki jóslata beteljesült, a forradalmi kormány által kinevezett altábornagy, a ragyogó magyar gavallér életét az aradi Golgothán végezte be.

Török Ignác, épen úgy, mint Aulich, egyik legkép-

zettebb katonája volt a szabadságharcnak. Halálában is hasonlított ehhez a kitűnő bajtársához, mert mikor a pap, utolsó útjára előkészítendő, megjelent, Török Ignác a legnagyobb lelki nyugalommal Yauban híres erődítési munkálatait olvasta.

Knezics Károly, Damjanichnak egyik leghívebb fegyvertársa folytatta a beszédet, majd gróf Vécsey Károly és Lázár Vilmosról emlékezzünk.

Lázár Vilmos kiválóan szép, daltól katoná volt, a kit éppen születése napjának fordulóján végzett ki a hőhőrkéz. A börtönben rendkívül szomorú volt és nevének, született báró Reviczky Máriának szomorubból szomorubb leveleket írt. A vesztőhelyre bátran ment, s még rendelkezett aradi fogságában írott, később napvilágot is látott nagyon becses naplójának sorsáról.

Vécsey Károly, a hernád-vécsey és hajmáskői Vécsey ősrégi nemzetségből eredt. Atyja Vécsey Ágoston gróf maga is hős katoná volt, mint nagyatyja Szigbert, aki altábornagyságig vitte és lovagja volt Mária-Terézia rendnek. Ágoston, mint alig 14 éves gyermek részt vett az utolsó törökháborúban, 1805-ben már alezredesig vitte. Érdekes fölemlíteni, hogy az austerlitz-i csata után ő kísérte át Ferencz császárt Napoleon táborába.

Tradíciók, fényes kitüntetései nagyatyja és atyjának szintén a sasos zászló alá vitték Vécsey Károlyt, 1845. már őrnagy volt a József-huszároknál, kilátással diszre, rangra, de ő benne mégis erősebb volt a honfi, a megcsontosodott osztrák katonánál. Egyik az első közt ajánlotta föl fegyverét a szabadságharc ügyének, hősiesen tartva ki mellette a temesvári szerencsétlen csatáig. Sorsa osztályosává tette többinek s vértanu halállal pecsételtette meg vele lágoló hazaszeretetét.

Lachner, Pöltenberg, Schweidel, diszei a szabadságharc tábornoki karának, mind a vesztőhelyen végezték életüket, amelyet megszentelt földé tett dicső haláluk.

Desseffy Aristid, a jeles családnak neemi ágazatából eredt sarja már nyugalmazott osztrák tiszt volt, midőn a szabadságharc hívé szavára, kardját a magyar ügynek fölajánlotta. Rendkívül bátor katoná volt s gyors megjelénésével ő döntötte el a tarcali ütközetet. A világosi katasztrófa után fogságba került s noha herceg Lichtensein altábornagy erősen közbevetette magát érte, egyebet nem tudott keresztülvinni, minthogy bitó helyett, golyó általi halállal végeztetett ki.

Damjanich, a hősök hőse, ez a valóságos mythoszi félistene szabadságharcunknak, zárja be dicsőült vértanuinak sorozatát.

A milyen hős katoná volt, úgy gyűlölte a politizáló tiszteket s ilyen alkalomkor rendesen dörgedelmes rámondással vágott közbe: „Sohse okoskodjunk mi, hanem verjük meg az ellenséget, a többit majd elvégzi Kossuth Lajos“.

Nagy-Sarló, Szolnok, mind egy egy a nagy hős hervadhatlan koszorújában. Midőn a szabadságharc vége felé lábát eltörte, Damjanich nem mehetett többé csatába, de föl-

épülve bevittette magát Aradra, a hol a kormány a vár parancsnokságát bizta hű kezére.

A világosi fegyverletétel után ostromállapotba is helyezte a várat s oda nyilatkozott, hogy: „akár egy száll kozáknak megadja magát, de az egész osztrák sereg ellenében, utolsó csepp véréig védelmezi a várat“. A vár átadására aztán csakugyan Buturlin orosz tábornok jelent meg. Damjanichot pedig mint kegyelemre kiadott foglyot, átvették az osztrákok.

Aradon nemsokára összeült a haditörvényszék, amely a hős tábornokot tizenkét társával együtt halálra ítélte.

Amint élt, oly bátran halt meg, Damjanich János, a kinek utolsó percei némileg hasonlítanak egyik magyar jakobinus, Lackovich férfias végzetéhez.

Még ez is kissé gunyosan kiáltott az előtte menő társára, Szentmarjayra, hogy: bon voyage, úgy Damjanich is keserű tréfával jegyezte meg, már függő társaira mutatva! „Furesa, hogy én, a ki a csatában mindig előljáram, most engemet tettek meg sereghajtónak“.

Damjanich rendkívül mélyen érző, költői lélek is volt, különben és az az imádság, melyet börtönében nevének írt, meghat mind lelki nagysága, mind formái szépsége által.

Az a nő, a kihez utolsó sorait intézte a szo'noki hős, Csernovics Emilia, már egy félszázad óta viseli Damjanich János után az özvegyi fátyolt. Ezt a félszázadot emlékezéssel, a jótékony és szeretetnek szánt nemes munkával töltve el.

A hős özvegye a nemzet özvegye, aki előtt tisztelet tel hajlik meg a nagy gyásznapon minden igaz hazafi.

A vértanuk sírjára pedig vigyük el könyeinket, virágainkat és fakadjon a szentelt hamvakból a nemzeti egyetértés, a béke hőféhér liloma.

KATONA TÖRTÉNETEK.

Napló jegyzetek.

Az „Alföld“ számára írta: Kriviréthy J. Károly.

II.

... Augusztus hava.

— Szomorú történeteknek, megható eseményeknek utolsó felvonása a vár fegyházában nyer befejezést. Rövidre nyírott hajjal, borotvált arccal, daróc ruhában járnak itt a fegyencek. Valóságos „élő halottak“ ezek, érzéketlen bábok, kiknek az élet semmiféle örömet, boldogságot nem nyújt. Egyetlen lépést sem tehetnek ellenőrzés nélkül, még a beszéd is tiltva van, csak a gondolat szabad! ... Ezt már nem lehet bilincsbe verni! ... A fegyencek őrzetere kirendelt katonának érzéketlenül kell mindent végignézni, jaj annak, kinek a szíve megesik a szomorú lakókon. Fájt a lelkem, fájt a szívem a mikor csak fegyencet láttam. Arcáról leritt a kétségbeesés, a szabadság utáni vágy, az emberek iránti el-lenszeny s a szív keserve! ...

Ott görnyednek szuronfos öröktől körülvéve, dolgoznak, kinlódnak, hogy megérdemeljék a mindennapi betevő falatot. Egy alkalommal éppen a tiszt kertben kapálgatott egy fegyenc. A mint arra mentem kiszólt hozzám a léces kerítésen:

— Adja ide uram azt a szivarvéget, a jó Isten is megáldja! . . . Körülnézek . . . senki sincs a közelben . . . már-már beakarom dobni a szivarvéget — de ekkor eszembe jut a regula s én — tovább megyek! . . . Ez a kis epizód nagyon rosszul esett nekem, mert éreztem, hogy emberbaráti kötelességemnek nem tettem eleget, ezt a fegyelem nyomta el vaskezeivel! . . . Ez pedig a katonáéknál a legnagyobb ur! . . .

Szolgálaton kívül alkalmam volt néhány fegyencsel beszélgetni. Egyszer arra mentem a fegyház mellett s hallom, hogy valaki cigarettát kér. A hang irányába tekintek s látom, hogy a vasrácsos ablaknál egy fegyenc áll.

— Nem lehet, — válaszoltam — tiltja a törvény!

— Ne féljen attól uram, úgy sem látja senki! — felelt ő.

— Miért van bezárva — kérdém tőle.

— Hát édes uram a tisztem elküldött kétszáz koronával és a helyett, hogy rendeltetési helyére juttattam volna — elmulattam. Két nap mulva elfogtak s most itt ülök, epedve várom az időt, hogy kikerüljek. Ekkor lépteket hallok — és sietve hagyom el a helyet . . .

A fegyencek között érdekes alak egy a szege-di 46-os ezredből való, ki egy családot pusztított el. Kötél általi halálra ítélték, de — kegyelmet kapott. Feljajdult, mikor tudomására hozták az ítéletet, mert ő a megváltó halálra várt. Egyszer aztán, egy őrizetlen pillanatban megszökött. De nem menekülhetett messzire, mert az őr felkapta fegyverét s utána lőtt. A lövés által figyelmelessé lett őrség kirohant és elfogta a szökevényt. Mikor aztán visszahozták és az őr mellett elhaladt keserűen kifakadt . . .

— No öcsém, menj haza; nem vagy te katonának való, mert még lőni sem tudsz! . . . — Persze ezt azért mondta, mert lövésével nem találta el, a mikor kiszökött.

Van a fegyencek között egy horihorgas alak. 1894-ben zárták el. Büne az volt, hogy aug. 18-án urlaubot kapott Budapesten mint huszár szakaszvezető. Persze másnap este berugottan bandukolt az utcán — s mint jó katona nótáztatott. Mikor aztán a rendőr figyelmeztette, hogy tilos az éneklés, kihuzta kardját s a rendőr fejére sujtott. A vágás „huszáros“ volt, mert a rendőr harmadnapra meghalt. Tettéért tíz évi fegyházat kapott. Tőle halottam, hogy élelmezésök kitűnő, minden hónapban egyszer írhatnak levelet hozzátartozóiknak. Uri foglya a fegyháznak egy ezredes kadet fia, ki külön cellában van elzárva, gyönyörűen fest és rajzol. Van rajta kívül

még két kadet is. Sok az olyan fegyenc, kit gyilkosság miatt ítélték el. Legvallásosabbak a fegyházban a nazarénusok — a rabok „Ephialtessei“. Semmi olyasmit nem tudnak tenni a fegyencek, hogy az őrizetökre kirendelt porkoláb meg ne tudja. A nazarénusok „vallási szempontból“ mindent elárulnak. Ezek 10 évre vannak elítélve, nem loptak, nem gyilkoltak, csupán fegyvert nem fogtak a kezökbe! Ez a bűnük! . . . Mikor pedig valamiről szó esik a fegyencek között — ők hallgatnak, de annál többet beszélnek ha kihallgatják őket. Szökni — lehetetlenség, mert rögtön mozgósítják az egész őrséget.

Egy alkalommal a mint a tiszti kertben dolgozott a fegyenc, nótát dudolgatott, a melyet sikerült lejegyeznem. Nem költői termék, de soraiban meg van a szabadság utáni vágy s az Istenbe vetett bizalom.

„Bus a fegyencnek élete
Kinek sok a nagy vételje,
Ezért zárták a fegyházba
Kietlen pusztá magányba! . . .

Várja-várja szabadságát
A lég üdítő susogását . . .
Soká jön el az az idő
Segítsd őt őh nagy Teremtő! . . .

Szomorú jelenetnek voltam a tanuja, midőn egy katona fegyverével föbe lőtte magát. Vérző homokkal, vonagló testtel feküdt a szoba padlóján. Szomorú zeneszóval kísérték a temetőbe — s mikor a zenekar visszatért vig nótákat fújt.

Hol a bajtárs iránti szeretet . . . hol van a szomorúság? . . . Rámondhatjuk: „Ilyen a katona élete.“

Augusztusban indult az ezred útnak s megható jelenetnek voltam a tanuja, midőn az ezred bucsút mondott a várnak. A Disz-téren állították fel a legénységet, kik aztán misét hallgattak végig, majd az ezred zászlója előtt vonultak el. Mintha csak igazi háborúba készültek volna! . . .

E hónapban jött hozzánk egy magas, aranygaléros tiszti. Kérdezgetett benünket, különféle katonai dolgokról s őszintén megvalva — nem tudunk a szája ize szerint felelni. Egy alkalommal kérdezte, hogy ismerjük e a havasi zergék életét? . . . Igen feleltük. No hát ugyebár ha légelesznek akkor mit is csinálnak? . . . Őrt állítanak! . . . válaszoltunk. Ugy van! Látják ezen alapul a katonáéknál a táborozás — (?) Mert ha a hadtest pihen háborúnál — örök állnak és vigyáznak! . . .

Egy „kameradtól“ meg azt kérdezte, hogy háborúban mit csinál, ha ellenséget lát? Ez azt felelte, hogy: „Lövök!“ Dehogyan felelt ő, várja a tiszti parancsát, hogy mit és hogyan cselekedjek! stb. stb. Kedélyesség fordul elő bőven, s ha ez nem volna, akkor az eltöltött szolgálati év — deportáló év len-

ne! Ez a tudat vigasztaljon minden katona jelöltet s ez kísérje szolgálati ideje alatt! Tudom senkiséim örült jobban mint én, hogy lerázhattam a „császárs mundurját” — gyorsan vonatra ültem s örömmel telt szívvel érkeztem bérczes, völgyes szép „hazám-ba!” — Erdélybe!

A TE CSÓKOD.

— Rückert Frigyes. —

Azt mondd a csók csak tréfa,
Azt mondd: a csók csak játék!
Nem áll, mert a csók rakéta,
Melytől a szív lángolva ég!
Nem tréfából csókolak én,
Hanem a lekomolyabban,
Tégy te is így és meglátod,
Milyen gyönyört lelsz majd abban.

Azt mondom minden csókommal,
Hogy szeretlek, s tied vagyok.
Tied leszek valameddig,
Fönn az égen csillag ragyog.
A te csókod színt' azt mondja:
És én hiszem egyetlenem —
Oh csak szeress, oh csak csókolj,
A világ, hogy enyém legyen.

Balassa Sándor.

TARNAY FŐHADNAGY.

Irta: Urai Dezső.

A tiszti kávéház asztalát körülülték a tisztek. Éhesek és fáradtak voltak a hosszú gyakorlattól és ebéd előtt ide siettek egy harapásra, meg egy pohár sörre. A tágas szobába keveset beszéltek, az evőeszközök csörömpölésébe nagy ritkán vegyült emberi hang, a legénységi szobák felől szűrődött be valami lármák káromkodás és nótázás vegyüléke.

Az asztalfőn ülő kapitány mogorván bámult a kezében lévő újságra, közbe-közbe nagyokat szipantva a régen kialudt virginiaesutkákból, a fiatalabb tisztek suttogva tárgyalták a délelőtti történeteket, az asztal tulsó végén ülő kadét fejét tányérjára horgaszta, evett. Őt nem izgatták az ezredes délelőtti szavai, ki rossz kedvében alaposan összeszidta az egész tisztikart, ő nem volt levert a kapott orr miatt mint többi bajtársai, hanem nagy buzgalommal fogyasztotta a párolgó hagymás lében uszó kolbászkákat, vágyó pillantást vetve szomszédja habzó sörös kanecsjára.

Tarnay főhadnagy felkelt a kadét mellől és az ablakhoz lépett. Az udvarra éppen akkor vonult be egy poros század, melynek kapitánya a legénységen töltötte ki boszúját a kapott orr miatt. Elindította, majd újból megállította, előre, hátra fordította a fáradt századot és min-

den mozdulatnál káromkodva hadonázott kardjával a levegőben.

A kávéházban ülő tisztek csipős megjegyzésekkel kísérték a dühös kapitány minden mozdulatát és inceselkedve mutogatták a teli sörös kanecst a beosztott hadnagynak.

Tarnai főhadnagy kimeredt az udvarra és mindezekből nem látott semmit. Gondolatai másutt kalandoztak, csak szőke szakállának mozgása mutatta, hogy a főhadnagy gondolatait követve beszélget magával.

Elmerengésével azt sem vette észre, hogy Szentgyörgyi főhadnagy melléje szegődött és perczek óta azon van, hogy kitalálja a titkos gondolatokat.

A főhadnagy gépiesen nyult zsebébe és két krajczárt dobott ki az udvarra. A fiatal főhadnagy erre csendesen bólintott a fejével, mint a kinek világosság kezd derengni agyában.

Már megint? szökött kezével könnyedén megérintve a főhadnagy vállát.

A tiszt ijedten fordult feléje:

Ah te vagy?

Azután fejét melléje esüggasztva hozzátette:

Már megint. Folyton és folyton veszítek, a kártya meg van babonázva.

Ez volt utolsó pénzem, kilöktem. Minek nekem?

A főhadnagy gondolkozva szívtá cigáretáját és nem felelt. Becsületes szíve örömmel segített volna a megszorult bajtársan, de honnan vegye a pénzt? Ki hitelez katonatisztnek?

Eh, sziszegte elkeseredetten, cifra nyomoruság. Ha nem volna kár az ölömért. . .

Belevágta a cigarettavéget a sörmaradékba, mely sietve ölte meg a tüzet. A főhadnagy erre se figyelt. Rábámult a két krajczárra, lázas agya zöldre varázsolta az egész udvart, s a két krajczár aranyhalmazzá hatalmasodott ezen az óriási játékasztalon. Nőtt, nőtt, migelérte az ablakpárkányt, a tiszt billantása möhön tapadt a látományra, mely egyszerre, hirtelen szertefoszlott. A szürke kavicsok közt ismét csak a két kopott krajczár feketélt.

Baj, vélte kurtán Szentgyörgyi, csak hogy megtörje a kínos csöndet, de nem a legnagyobb baj. Egy Tarnay főhadnagy csak nem ijed meg egy kis pénzzavarattól. Különösen most nem, mikor közeli nászülése ismét hitelképessé tette.

Hm, tudsz valami gazdag leányt számomra.

Pardon, ugy tudom. . .

Rosszul tudod. Az apa ugyan kapitulált. . .

Az öreg beleegyzett?

Psz, esztította fiatal bajtársát Tarnay főhadnagy és hátrabökött ujjával. Szentgyörgyi megszeppenve fordult hátra, a szoba üres volt. A bajtársak elmentek, ki erre, ki arra. Elvonta bajtársát az ablaktól és belenyomta egy székbe.

Ember, kiáltott, szabad folyást engedve kitörő örömének, beszélj hát. A szülők beleegyeztek?

Bele, bólintott Tarnay, de a leány nem.

Szentgyörgyi úgy meredt a szembenülőre, mintha fejbe vágták volna.

Lehetetlen. Mi kifogása lehet ellened? Fialat vagy... katonatiszt. Kívánhat-e többet?

Igen, jegyezte meg szárazan a főhadnagy, egy olyan embert, akit ő is szeret, mert én nem vagyok az.

Hihetetlen...

Pedig úgy van. Beszéltem vele, megmondtam neki, hogy szeretem, hogy elveszem feleségül, de ő kereken kijelentette, hogy nem jó hozzám, mert nem szeret. Nem akartam hinni füleimnek, lelkére beszéltem, elmondtam neki, hogy szüleivel megegyeztem, hiába hajthatatlan maradt.

Őn a hibás ugymond, mert elhamarkodta a dolgot. Egy barátságos szó, egy mosoly, egy melegebb pillantás még nem jelenti azt a szerelmet, mely két szívet összekapcsol egy életre. Az igaz, hogy ön beszélt a szüleimmel, de ők csak azt felelhettk: ha a lányunk is beleegyezik.

Barátom, kénytelen voltam bevallani, hogy a válasz csakugyan így hangzott.

No lám, folytatta ő, az én válaszem pedig: sajnálom nem.

Nevetséges, vágott közbe haraggal Szentgyörgyi kire vár az a lány?

Hidd el nem vágyik magasra. Ismerem ezt a leányt. Komoly szerelemre vágyik és nem bízik a csillogó egyenruhában. Pedig hát nagyritkán azalatt is doboghat őszinte szív.

Ej főhadnagy ur, kisleányos ábrándok ezek. Felteszem szalonkardomat egy bieska ellen. ha ezzel vége szakad a regénynek.

Elvesztenéd Gyuri. Komolyan beszélt a leány. A végén még kezét is nyújtott, mintha semmi sem történt volna.

Nos hát úgy is jó. A mint látom te nem siettél haza szolgálati revolveredért.

A főhadnagy elutasítólag intett kezével.

Gyerekség. Elmentem a casinóba és a civilek megint elnyerték a pénzemet. Mégis szeret a lány, ha tagadja is. Az a hideg közöny tettetett.

Csettintett ujjával és megint a régi könnyelmű katonává lett. Felcsatolta kardját, fejébe nyomta sikkáját és kardesőrtetve ment el a tiszt menage-ba.

Szentgyörgyi szomorúan nézett utána. Hej ez a jó kedv is tettetett.

Másnap reggelig nem találkoztak s akkor is nehezen ismertek egymásra. Mikor a hadnagy berontott a homályos szobába a főhadnagy már alig volt eszméleténél. Fején fehér kötés, melyre csak a halánték táján rajzolt piros foltot a felszívargó vér. A fiatal tiszt lehajolt haldokló barátjára.

Szerencsétlen, mit csináltál?

Tarnay főhadnagy fölismerete barátját.

Hajolj közelebb Gyuri, beszélni akarok veled. Ugy féltem, hogy végem lesz, mielőtt jönnél. Mondd meg an-

nak a leánynak, hogy én sem szerettem... A pénzére vágytam csak... az adóságaimat akartam kifizetni... azokat a becsületbeli adóságokat, melyek most halálba kergettek... érted?

Az éjszaka megint sokat vesztettem, nem tudnám megfizetni... jobb így. Megmondod neki ugy-e, hogy csak a becsület kergetett a halálba.

Szentgyörgyi némán bólintott. A beteg visszahanyatlott párnáira, arcán elsimultak a barázdák, melyeket a kín lódás és az erőlködés rajzoltak oda.

Pista, a tisztiszolga könnyes szemekkel állt az ágy lábánál.

Hogy ilyet tett a főhadnagy ur. Tegnap délből hazajött, ráborult az ágyra és úgy maradt sokáig. Azt hittem hogy alszik és nem zavartam. Később felkelt, a szeme vörös volt, mintha sirt volna...

A hadnagy türelmetlenül vágott közbe:

Dehogy sirt. Felöltözködött és elment. Mikor jött haza, mikor vetted észre ezt a szörnyű dolgot?

A besületes parasztlegény a fejét rázta.

Nem hadnagy ur, a főhadnagy ur tegnap dél óta ki nem mozdult a szobából. Reggel ahogy kelteni akartam, átlőtt fejjel találtam a padlón.

Szentgyörgyi hadnagy az ágyhoz rohant.

Tehát mégis csak ő miatta... boldogtalan...

A nedves ködön áttörő őszi napsugár oda tüzött a halott nyugodt arcára.

Az ablak alatt épp akkor masírozott el az ezred.

Babics, a kis cigányképű dobos a főhadnagy szadából oly szomorúan verte...

ROMÁNCZ.

Poéta volt, szóval szegény.
Mint hajnalcsillag fény.
Élt szenvedett, irt sok bus dalt
És azután meghalt;
Igy szól a bus regény.

Minden szépet rimbe szedett
És egy lányt szeretett,
Aki szívért összetörte,
S a lelkét megölte
Mig róla dalt zengett.

Poéta volt, álmodt üzött
És dalra dalt füzött
A lány csalfa szép szeméről
S hősök életéről
Mig éhezett, küzdött.

Lelkében sok nagy eszme forrt
Mégis szomorú volt
Ha elsírta éjszakákon,

Hogy minden csak álom
Mit e földön dalolt.

Poéta volt, szegény árva
És nem volt hazája
Keresett hát egy más, szebb hont.
— S talált örök otthont
Az álomvilágba.

Hollósi Sándor.

SZÍNHÁZ ÉS MŰVÉSZET.

Az óriási herce-hurca után Zilahy társulata október elsőjén újra megkezdte a működését a közházban. A milyen igazságosan és részrehajlatlanul szoktunk véleményt mondani Zilahinak igazgatói működéséről, olyan őszintén és igazán óhajtjuk, hogy végre megtalálja az igazgató azt a helyes utat, a melyen egy előkelő színháznak haladni kell.

Az előjelekből ítélve, Zilahi minden tőle telhetőt elkövetett, hogy úgy a színügyi bizottság követelésének, mint a közönség igényeinek teljesen megfelelhessen.

Számos új tagot — talán már a kelletnél többet is — szerződtetett Zilahi, a kik közül mindenestre többen megnyerik az aradi közönség tetszését. B. Maár Juliát a kedélyes mamát ki ne ismerné. Bonis Lajos, a kitűnő bonviván színész, még mindig élénk emlékében van az aradi közönségnek.

Jó hír előzte meg Fóti Fridát és Aranyosi Jankát, a kiket valószínűleg megszeret majd a közönség. Még számos új tagja van a társulatnak, a kikről egyenként meg fogunk emlékezni.

A színházi megnyitó előadás Erkel Ferencnek legnagyobb alkotása „Hunyady László” opera lesz, a melyben Pewny Irén fogja játszani Máriát. A többi szerepek is jó kezekben lesznek.

*

A Nemzeti Szalon Aradon. Ez az agilis művészek egyesület az ősz folyamán újra kiállítást rendez városunkban.

A kiállítás valószínűleg október hó végén, vagy november hó elején nyílik meg.

A Szalon választmányának aradi megbízottja most keresi meg az illetékes köröket a Weitzer János-utcai polgári iskola dísztermének a kiállítás céljaira való átengedése iránt. A kiállítás védnökeül Urbán Iván főispánt kéri fel. A vernissage kellő ünnepélyességgel a védnök-főispánnak és meghívott közönségnek,

továbbá Vészi Józsefnek, a Szalon alelnökének részvételével megy végbe.

A tárlat, amely még a tavalyinál is gazdagabb és magasabb színvonalu lesz, több mint 200 képből és kisebb szoborműből fog állni. Belevonják ebbe a budapesti Szalonban most kiállított nagyértékű genre-képekből álló kollekció egy részét is. Margittay Tihamér máris megígérte, hogy a leránduló művészesoporttal ő és felesége is Aradra jön a tárlat megnyitására.

A kiállításon kiváló műértők, így Ernst Lajos igazgató, Rózsa Miklós dr. titkár és Rubovits Márk műtáros fognak a közönségnek állandó magyarázattal szolgálni. Tervbe van véve ezenfelül egy érdekes műtörténeti előadás tartása is.

A NAGY VILÁGBÓL.

* * **Arad.** Ugy látszik, hogy a Golgothának ez az égbe kiáltó helye, a multak szerencsétlenségének ez az örökös keresztje: ez a csuf poliglott város beállt vegetáriusnak. Nincs ebben a városban magyarság, nincs ebben a városban egy szikrája is annak, amit önértetnek neveznek.

Dacára az ex-lexnek, megállatotta a város a virilistákat, elfogadja az állami adót, sőt még sorozásra is szolgálja készséggel is elő állítja az önkéntesen jelentkező hadköteleseket.

Csuf, ezerszeresen csuf és szégyenteljes dolog ez Aradtól, nem csoda, ha megvetéssel van Arad iránt az egész ország.

Vagy mire vár még Arad városa? Talán még mind kevés az az arcülítés a mi a nemzetet érte. Talán még akkor sem ébredne fel ez a rut maradi fészkek, ha a vár falairól ágyuk bömbölnének és golyó záporral hoznák öntudatra ezt a rut poliglott fészket.

Vajjon van-e ennek a városnak független ségi pártja is?

*

△ **Barabás Béla.** A jelen nemzeti küzdelemnek ez a kimagasló alakja ugyancsak rászolgált arra, hogy Kárpátoktól Adriáig minden magyar ember csak tisztelettel beszéljen

róla . . . Tehát nem azért van Magyarország 377 év óta idegen uralom alatt, hogy ne akadjanak olyanok, a kik a husos fazék mellett szeretnek ólálkodni és a kik méltóságukat, rangukat, vagyonukat annak az idegen uralomnak köszönhetik. Ilyenek azok a nemzeti nagyok, (?) a kik Barabást, az ország kedvencét hazaárulónak minősítik.

Jól teszi Barabás, hogy azokat kutyába se veszi, akik a hazaáruló szóval illetik őt. Jól tudja a nemzet, hogy mit érnek azok az urak, a kik műfelháborodásukban nyalják a korona talpát. Jól tudja a nemzet, hogy a husos fazék mellett ólálkodók közül kerülnek ki a muszka vezetők, a Hurbánok, a Jelasicsok és a többi hazaárulók.

Barabás csak haladjon továbbra is azon az uton, a melyen elindult. Csak haladjon, mert így aztán biztos lehet abban, hogy a nemzet mindenkor mellette lesz.

*

() **Chlopy és Félegyháza.** Ki ne tudná e két névnek a jelentőségét? Chlopy világtörténelmi nevezetességre tett szert magyar szempontból azáltal, hogy onnét repült világgá az a nevezetes hadparancs, mely az osztrákot mámorossá tette az örömtől, a magyart pedig a végelkeseredésbe kergette. Hatvanhét óta Chlopy az első és legnagyobb kísérletező helye a magyar állam alkotmányának a megsemmisítésére.

Idegen földön, idegen, avatítlan kezek szívéig hatottak az ország alkotmányának. Vajjon mit is szolt erre a magyar király? Semmit se szólhatott olyat, ami megnyugtathatta volna az ország hangulatát. Es miért nem szólhatott a magyar király engesztelően a magyar nemzethez: azért, mert az osztrák császár nem engedte.

Félegyháza adta meg az első feleletet a „magyart“ vérig sértő hadparancsra. Határozatba mondta ki, hogy sem pénzt, sem katonát nem ad az olyan nagyzási hóbortban szenvedő hatalomnak, mely egy ezer éves nemzetet néptörzsnek alacsonyít le. Tehát Chlopy a vad, a fékezhetetlen kirohanás színhelye, — Félegyháza pedig isteni példája a fenséges ha-

zaszeretetnek, amely érzellemmel — bár szurony-erdőn, tűzön-vízen keresztül törve — mégis célt fog érni a magyar.

* * * * *

— **A banditák.** Formanek és Srtuchli féle urak azok akik bandita módra megtámadják hazánkat és mindenféle becstelen kifejezéssel élnék a magyarok iránt.

Az egyik bandita, ki nem átalotta magyar földön gyalázni a magyarokat, már megkapta a miskolci Bonistól az őt megillető megtorlást. Most már elmehet az ebadta Galiciába ahol aztán kedvére kibusulhatja magát a miért a magyarokkal kikötött. Elvégre már tulvan a a negyven éven ez a nevezetes alak hát benőhetett a feje lágya.

Formanek Struchlinak méltó partnere, de meglehet győződve ez a címeres osztrák két csülküekhez tartozó magyar gyűlölő, hogy ő meg is kapja azt a mit megérdemel. Elvégre semmiféle gonosz tett se marad megtorolhatlanul: az idő mindent meghoz . . .

*

□ **Szatmári vérengzés.** Két egyenruhás és karddal felfegyverkezett ember megharagvott egy gyenge vézna védtelen embert, a kinek talán joggal, vagy jogtalanul (?) eljárta a szája: a saját feleségéről — a kitől válni akart — mondott olyanokat, a mi szerinte igazság volt. Ezért háborodott fel az após és a sógor, és agyon kaszabolták a szerencsétlen embert.

Ugy látszik, hogy az ember csak önmagához méltó marad minden időkre. Hiába való a műveltség a mindennek felett való ember-szeretetet terjesztése: az ember ugyan az marad, a mi évezredek előtt volt. Talán még rosszabb lesz, mert mindennap kevesebb lesz a kenyér. Állítólag azért is akart elválni a szerencsétlen ember a feleségétől, mert nem tudott az igényekhez kellő módon megélni. Az após, honvéd századosnak is kevés volt a kenyérre valója, tehát nem segíthette a vejét.

De most már, ha az összekaszabolt ember meghal, mi lesz majd a százados urral és a közös hadseregbeli hadnaggyal, mi lesz a

családdal. Ki ad majd *kenyeret* a szerencsétlen családnak?

Talán mégse kellett volna a tiszt uraknak egy védtelen vézna embert halálra összevágni?

*

—X— Egy háziszerről. Az egész világon párját ritkítja az olyan hely, mint a székelyföld, egy természeti szépségre, mint természeti kincsekre. A föld mélyéből ott fakad fel a kincset érő gyógyforrás, ahol — mint mondani szokás — a botot leszurják. Hegyei mérhetetlen értékű ércet, márványt s kőszent stb. rejtenek magukban s a legesodásabb hatású gyógyfűvek, cserjék és fák borítják azokat. De még hegyi patakjában és folyóiban is nemesak a pisztráng és más hal él, de van abban egy sajátos vizi növény, tudományos néven „Spongilla lacustris fuvialis”, amit a nép gyászposztónak nevez, s házi gyógyszerül már ősidőktől kezdve használ, s amire dr. Szász már évtizedekkel ezelőtt felhívta a tudományos körök figyelmét. — Balázsovich Sándor sepsi-szentgyörgyi gyógyszerár tulajdonos most összegyűjtötte ezen kitűnő hatású gyógynövények legjavát s ezek leparlatából készíti gyógyszerész műlaboratóriumában az „Indaszest”, mely törvényesen védve van, s páratlan hatású úgy külső mint belső használatra, s aki egyszer megpróbálta, az házánaál többé nélkülözni nem tudja. Azért melegen ajánljuk t. olvasóink figyelmébe a borítékon lévő hirdetést, mert ezen kitűnő természetes házi szert nemesak jósága, de jutányos ára is ajánlja, s lehetővé teszi, hogy azt a legszegényebb ember is megszerezhesse.

SZERKESZTŐI ÜZENETEK.

Kéziratokat nem adunk vissza. Folyóiratunkat érdeklő szellemi közlemények Arad, Szabadság-tér 16. szám alá címzendők.

Ugy látszik, hogy a „Tribuna Poporului” köteledni akar velünk. Valószínűleg nem tetszik neki, hogy mi is ugyan olyan véleménnyel vagyunk az ő fellengős és hiába való törekvéseikről, mint amilyen véleménnyel van minden tisztességes magyar újság. Figyelmeztetjük a Tribuna Poporului-t, hogy maradjon ő csak a maga dolgai mellett, mert őszintén mondhatjuk, hogy igen sok takarítani valója van maga előtt. Hogy csak a közelebbiekről emlékezzünk meg: tessék azt a szemetet eltisztítani, a mit Maglász rakott az igen tisztelt laptárs ajtaja elé. Tessék rendbehozni az Egyetértéssel, az Aradi Közlönyvel, az Arad és Vidékével és a többi fővárosi lappal azt az ügyet, a mit minden tisztességes újság rendbe szokott hozni. Tessék csak a *Füles Bugoly*, e kitűnően szerkesztett helyi élclapnak az utolsó számát átböngészni, ha ezt megtette, akkor beláthatja a Tribuna Poporului, hogy fönnbbi sorainkhoz bővebb kommentárta nincs szükség.

Mi végeztünk.

H. S. Budapest. Elveszett a címe, tudassa velünk még egyszer, hogy a kért számokat elküldhessük. Hol maradt a „Budapesti élet”?

Ószirozsa. Arad. Sajnáljuk, de még az udvariasságunk sem segíthet. Nem és nem lehet; tessék jobbat beküldeni.

Arad. Át fogjuk olvasni és a közelebbi számban véleményt is mondunk.

Az „ALFÖLD” első kötetéhez művészi kivitelű bekötési táblák 2 koronáért a kiadóhivatalban megrendelhetők. Arad, József főherceg-ut 22.

Kérjük azokat a t. vidéki előfizetőket, a kik az előfizetéssel hátralekban vannak, szíveskedjenek az előfizetési díjat beküldeni, mert ellenesetben postai megbízást leszünk kénytelenek küldeni, a mi több költséggel jár.

Mi aradiak Budapesten a New-York kávéházban találkoznak.

EMKE gyujtót kérjen mindenki!

DEUTSCH ISIDOR

ÓRÁS ÉS ÉKSZERÉSZ

ARAD, TEMPLOM-UTCZA, MINORITA-PALOTA.

Legolcsóbb bevásárlási forrás

óra-, ékszer-, arany- és ezüstneműekben.

Legnagyobb választék!

Ékszertárgyak,

tört arany-, ezüstneműek és zálogcéduak a legmagasabb árban megvételnek.